

Consumar il Laax d'antruras e mirar anavon

«Miu Laax, Tiu Laax» ei il tetel d'ina nova exposiziun ch'ei vegnida aviarta il davos venderdis sera a Laax ella casa d'art Cularta. L'exposiziun tematischa historias da Laax che han funcziunau. Ellas lubeschan da tschentar damondas e da s'occupar cul temps present. L'exposiziun ei vegnida aviarta en preschientscha da personas che vivan a Laax e da personas che tuornan adina puspei a Laax.

MARTIN GABRIEL/ FMR

«En questa exposiziun vulein nus buca mo tematisar quei che funcziunescha buca», ha la curatura dall'exposiziun *Yvonne Gienal* detg a caschun dall'avertura, «biaronz vulessan nus metter il focus sin quei che va bein e che dat forza a nus. Nus discurren da nossas resursas.»

Las resursas el context

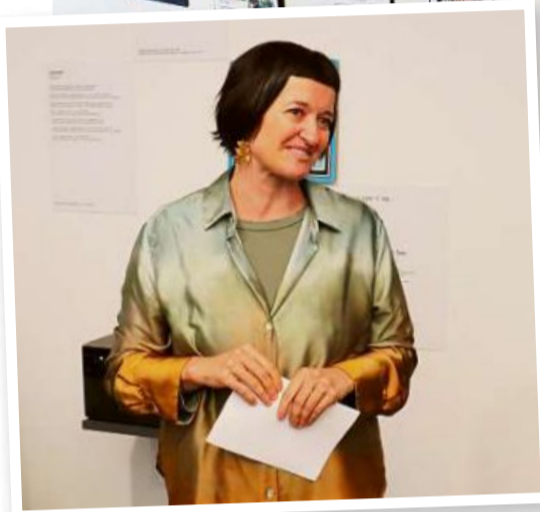
La visetadra ed il visitader dall'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» han la pusseviltad da sedocumentar e da contextualisar quei ch'ei stau cun quei ch'ei oz a Laax. Il vitg da Laax ei carschius nuninterruamein dapi ils onns suenter 1970. Oz dumbra Laax 2200 habitontas e habitonts. Quei ein 600 dapli che avon 10 onns e 1000 habitontas e habitonts dapli ch'igl onn 2000. Laax ei cun in gudogn schuber da bunamein 7,5 milliuns francs (2023) ina dallas beinstontas vischnauncas dil Grischun. Ed a Laax vegn ei baghegiu e baghegiu. Novas parcelas da construcziun vegnan aviartas e la vischnaunca sezza ha concediu il fevrer 2025 in credit da 22 milliuns francs per ina surbeghegiada cun habitaziuns pagablas. Auters projects en summa da milliuns suondan.

Cultura fa bein alla politica

Ils auturs dall'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» han beneventau ver 100 personas ad in'exposiziun che cumbineschi fatgs cun fantasia, che presenti datas e maletgs e muossi (forza) la grondusa vischnaunca Laax ord ina nova perspectiva – cun in zic humor. Il president communal *Franz Gschwend* ha detg en siu salid ch'el sez cati savens vias che sesarvien pil futur cun schar passar revista d'in schabetg. El metti adina el context quei schabetg cun la situaziun actuala. «Las discussiuns criticas en loghens da cultura sco cheu ella Cularta portan quasi adina bunas sligiazions per nosa vischnaunca», ha Gschwend detg, «l'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» ei ina contribuziun preziusa alla tscherca da sligiazions futuras per nies vitg da Laax.»

Participaziun dil publicum

L'idea per l'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» seigi naschida avon paucs onns cura ch'ei vegnevi debat- tau davart la fusiun dallas treis vischnauncas Schluein, Laax e Sagogn, ha detg *Yvonne Gienal* en

^^ Nus essan Laax. Vid quella preit seprentan grup- pas d'interess ed uniuns da Laax

^ La curatura dalla Cularta *Yvonne Gienal* ha beneven- tau ina gronda raspada alla vernissascha.

discuors culla FMR. Las scalgias da lezzas uras e lu il film «Crescher per tut pretsch – il dilemma da Laax» da RTR avon dus onns hagien caschunau biaras damondas e discussiuns era denter il team dalla Cularta. «Jeu manegiel ch'ins sappi dir che quellas duas petgas, pia la damonda dalla fusiun ed il film han furniu a nus il fundament per d'entscheiver a s'occupar dall'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax». Cul temps havein nus sentiu che nus vulein presentar

Las dunnas cun schlappa che fan in viva seprentan sco uniun che creescha cuminonza a Laax.

FOTOS MARTIN GABRIEL

ina exposiziun interactiva e participativa che anime- scha la gliued da separticipar.»

Tuts han gidau

El fegl accumpignont tier l'exposiziun stat ei scret che «Miu Laax, Tiu Laax» seigi il resultat d'ina lavur communabla da biaras personas indigenas. Cun viagiar tras l'exposiziun el plaunterren e sisura inter- vegn ins che las scolas, la vischnaunca, ils seniors

dalla meisa da miezdi, biars privats e personas ca- sualas han contribuui cun material da fotografias, documents e retschercas. *Yvonne Gienal*: «Nus havein tschercau informaziuns e documents che por- tan vinavon nus oz.»

Buca mo scalgias

«Nus essan vegni alla conclusiun ch'ei dat buca mo scalgias, mobein era fatgs che plaidan per in status quo interessant dil vitg da Laax», ha la curatura detg el num da tut quellas e quels che han contribuui all'exposiziun. «Cun quell'entelgientscha essan nus stai alla tscherca ed havein era scuvretg caussas fetg specialas da Laax.»

Aschia vegn ins denter auter era a saver cun ir tras l'exposiziun che ver 60 tgauns fan minga di lur run- das entuorn il Lag Grond. Ni ch'ins empen d'eco- nuscher ed entaupa il Leo, il tgaper che s'auda ap- parentamein era tier la DNA da Laax. L'exposiziun vegli cumbinar fatgs cun fantasia, vegli pre- sentar datas e maletgs e mussar la visch- naunca da Laax ord ina nova perspectiva, e quei cun ina prisa humor, ha *Yvonne Gienal*, che ha sviluppau l'idea ed il concept dall'exposiziun, manegiau.

Co exponer ei ina sfida

«Tenor mei ei il resultat fetg cuntentevels», ha igl anteriur schurnalist *Erwin Ardüser* detg enviars la FMR. El ha luvrau biaras uras per l'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» cun scriver texts, far retschercas, e documentar fotografias cun legendas. «La gronda sfida ei adina la damonda co exponer talas caussas, pia co far il spगत denter vegl e niev, cun fatgs empau provocativs che cudezzan, mo quei tuttina senza emparmalar enzatgi.»

Erwin Ardüser ha detg che quei che la Cularta vegli cun quella exposiziun seigi da tener avon egls il spiegel cun mussar il Laax dad ier, mo era cun biars fatgs statistics, reals e humoristics sco per exempel la constataziun exponida che tgi che vegli absolver il maratun da Laax sappi cuorer suenter ils conducts d'aua da Laax che hagien ina distanza da 50 kilometers.

L'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» ei aviarta entochen igl 1. da mars 2026 e quei entochen ils 13 da fenadur 2025 adina la gievgia entochen la dumengia dallas 14.00–17.00. Naven dils 14 da fenadur 2025 entochen la fin dalla stagiun aulta da stad ei l'exposiziun aviarta minga di dallas 14.00–17.00.

Opiniuns che stattan per Laax

Durant l'avertura dall'exposiziun «Miu Laax, Tiu Laax» ella Cularta a Laax il davos venderdis sera ha la FMR dumandau treis personas ch'ei restadas ed ina persuna che tuorna adina puspei a Laax da dir tgei che lur Laax munti per ellas.

Patrick Seliner, Laax

Miu Laax ei tut quei che colligia mei sco secundindigen dapi ils onns 1990 cun ils indigenas. Quei ein ils tratgs ed ils aspects comunabls da biars onns. Jeu vesel cheu ell'exposiziun fotografias che meinan mei a regurdientschas personalas. Jeu haiel era astgau contribuir las davosas jamnas all'exposiziun ed ussa stoiel jeu constatar che l'entira exposiziun corrispunda a miu Laax sco secundindigen.

Eugen Hangartner, Laax

Jeu haiel uonn 96 onns e sun staus 24 onns president communal da Laax. Jeu haiel aschi biars maletgs che van el mument tras il tgau a mi. Jeu haiel viu Laax ils onns 70 e vesel ussa il grond svilup che nus havein encaminau cun arver novs quartiers, cun baghegiar il bogn cuvretg Grava e la casa da scola. In svilup enorm. Malgrad quei havein nus manteniunossas atgnadads. Jeu discuo- rel buca romontsch, mo il romontsch s'au- da tier Laax. Jeu haiel schau far ed haiel mai- na bloccau ils discuors romontschs, era bu- ca sco president communal.

Conradin Cathomen, Laax

Miu Laax ein las regurdientschas che vegnan ussa cun mirar l'exposiziun. Maletgs e schabetgs da mia affonza cheu a Laax. Jeu haiel empriu dad ir cun skis naven da nies crest sur sillas vias da vischnaunca entochen giu nua ch'il plaz da ballapei ei oz. Il svilup da Laax ei positivs tenor mei, perquei ch'il svilup ha salvau la gliued ed il plaz da lavur a Laax.

Erwin Ardüser, Laax

Miu Laax ein en emprema lingia ils cars- tgauns da Laax. Jeu vivel dapi varga 60 onns a Laax e sun adina staus integraus cheu. In liug impurtont per mei ei il Lag Grond ch'ei la perla dils lags da Laax ch'ei pigns e pli gronds, schetgs ni emplen cun aua. Quei san ins bunamein prender sco metafra pil svilup dalla vischnaunca da Laax. Nus havein habitontas e habitonts ch'ei pli expo- ni e nus havein era gliued introvertada che va per siu fatg.